

Täysistunto

Torstai 2.6.2016 klo 16.01—17.24

2.3. Suullinen kysymys valinnanvapaudesta sote-uudistuksessa (Aino-Kaisa Pekonen vas)

Suullinen kysymys SKT 64/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Pekonen.

Keskustelu

16.44 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysuudistusta valmistelleen työryhmän loppuraportti julkaistiin tiistaina. Siinä esitetään muun muassa laajaa valinnanvapautta terveydenhuoltoon. Valinnanvapaus sinänsä ei ole huono asia, mutta huolestuin kuitenkin sen ulottamisesta erityisesti kouluterveydenhuoltoon. Koulutiensä aloittavat ekaluokkalaiset tapaavat usein koululla ensimmäisenä juuri terveydenhoitajan, joka tekee lapsille kouluuntulotarkastuksen. Terveydenhoitaja on vastuussa siitä, että jokainen lapsi saa terveystarkastuksen ja asianmukaiset rokotukset. Terveydenhoitaja on myös osa moniammatillista oppilashuoltotyöryhmää. Kysynkin teiltä, arvoisa ministeri: miten jatkossa aiotaan huolehtia siitä, että kouluilla on oma terveydenhoitaja?

16.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksen rakentamisessa on useita eri osia, joista yksi on se, että meidän rapautuvimmalle palvelujen osalle eli perustason palvelujen osalle yritetään tässä muutoksessa tehdä sellaisia ratkaisuja, että päästäisiin nykyistä paremmalle tasolle. Valinnanvapautta ja rahoitusmuutosta valmistelleen selvityshenkilöryhmän esitys on tosiaan ollut tämän viikon tiistaista lähtien julkinen, ja työ jatkuu niin, että hallitus omalta osaltaan tekee linjaukset jatkovalmistelun ja pykälän kirjoittamisen valmistelun osalta tässä lähiviikkojen aikana. Se, mitkä kaikki tehtävät kuuluvat valinnanvapauden piiriin, tulee täsmentymään valmistelun kuluessa.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.46 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voiko tästä ministerin puheenvuorosta rivien välistä tulkita, että asiaa tullaan vielä harkitsemaan ja nimenomaan kouluterveydenhoitajien säilymistä siellä kouluissa mietitään uudelleen? On todella tärkeää, että jatkossakin varmistetaan se, että kaikki lapset todella tarkastetaan ja että rokotukset ovat kunnossa. On myös vanha sanonta, että koko kylä kasvattaa lapsia. Itse pidän erittäin tärkeänä sitä, että koulussa on moniammatillinen työryhmä, opettajia, kuraattoreita, psykologeja ja terveydenhoitajia, ja ollaan edelleenkin kasvattamassa kaikki lap-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2016 vp

sia. Arvoisa ministeri, pidän erittäin hyvänä tätä uutista, jonka mukaan te vielä tarkastelette sitä. Onko näin, että tämä päätös voidaan siis vielä pyörittää?

16.47 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin pitäisi olla se päätös, jonka voi pyörittää. Tämä keskustelun käyminen on erinomaisen hankalaa siksi, että tässäkin, arvostettu edustaja Pekonen, te olette lukenut otsikon, te olette lukenut kaksi riviä, lukenut sen jälkeen yhden sivulauseen ja sitten te tulette tänne väittämään suullisella kyselytunnilla, että näin on päätetty. (Välihuutoja) Ensin pitää olla päätös, jonka voi pyörittää.

Toinen asia ja toinen merkittävä periaatteellinen asia, joka on ratkaisematta, on se, onko yliopäätensä kouluterveydenhuolto jatkossa kunnan tehtävä vai onko se maakunnan tehtävä. Tämä on yksi perustavaa laatua oleva asia.

Kolmas olennainen kysymyksen on se, että lapsilla, niin kuin teidän ensimmäisessä kysymyksessänne oli, on jatkossakin terveydenhoitajan palvelut saatavilla. Sehän on se ydinasia, on ollut ja tulee olemaan.

16.48 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä olen sen raportin lukenut, eikä se ollut mikään sivulause tai pelkkä otsikko. Tässä jää mietittävään, kannattaako näihin raportteihin sitten uskoa, jos kerran täällä salissa se sanoma raportin sisällöstä muuttuu. Minä kyllä uskon, että myös tämän uudistuksen jälkeen jokaisella lapsella ja koululaisella on terveydenhoitajan palvelut käytössä, mutta olennaista onkin mielestäni se, onko se terveydenhoitaja osa sitä kouluyhteisöä ja onko se terveydenhoitaja osa sitä moniammatillista työryhmää. Tämä on se kysymys, mikä minua huolestuttaa.

16.49 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minua huolestuttaa ihan sama kysymys: se, että lapsella on riittävä määrä terveydenhuollon palveluja, niin terveydenhoitajan palveluja kuin tarvittaessa lääkäripalveluja, ja että ne palvelut ovat lähellä sitä koulua, lähellä sitä yhteisöä, jossa sen oppilaan, koululaisen, arki on.

Toisekseen kuulin välihuutoja siitä, että olisin jotenkin vastannut väärin. Niin saattaa olla, että vastasin väärin, mutta työryhmä, jota Mats Brommels veti, jonka tehtävä oli luoda linjauksia siitä, millä tavalla valinnanvapaus pääosin perustason palveluihin ja soveltuvin osin erityistason palveluihin tähän maahan luodaan, on oman esityksensä tehnyt. Sekään listaus ja ne paperit eivät ole tyhjentyviä. Siellä on monta rajanvetoa, joita joudutaan lähi- viikkojen ja -kuukausien aikana tekemään. Se rajanvetojen aika, mikä tehtävä missäkin on, tulee viemään vielä kuukausia.

16.50 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kouluterveydenhuolto on yksi esimerkki siitä, mihin tämä malli, josta hallitus on tehnyt päätökset ja linjaukset, voi nyt johtaa, eli meidän kuntien julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut ollaan nyt yhtiöittämässä ja rinnalle palveluntuottajiksi ovat tulossa yksityiset palveluntuottajat. Monet asiantuntijat, muun muassa Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta, ovat kyseenalaistaneet tämän esityksen ja esittäneet vakavan huolensa siitä, että nyt hajaantuu tämä integraatio, tämä yhteensopivuus eri palveluiden osalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2016 vp

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tavoitteena oli laatu, vaikuttavuus ja oikeudenmukainen saatavuus. Nyt hallitus aikoo säästää tällä 3 miljardia euroa 10 vuoden aikana, ja julkisuudessa on kerrottu, että ollaan valmistelemassa myös erillistä palvelulupaus-ta. Nyt kysynkin pääministeriltä: onko tarkoituksena, että hallitus laatii erillisen palvelulu-pauksen, jolla itse asiassa rajataan kansalaisten palveluja, jotta tuohon kustannussäästöön päästään?

16.51 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäkin, tämä 3 miljardin säästöhan ei ole säästöä nykyiseen, vaan se on säästöä kestävyysvajeuraa vasten elikkä siihen nousevaan kustannuskehitykseen, joka meillä on ikääntymisestä johtuen. Nämä kuntien tarjoamat palvelut siirtyvät nyt maakuntien järjestämisvastuulle. Sinne tarvitaan isommat harti-at, kun nyt on ollut noin 300 järjestäjää ja jatkossa on 18 järjestäjää. Jo se, että järjestäjien määrää pudotetaan, tulee takaamaan osan tästä 3 miljardin säästöstä verrattuna siihen kestävyysvajeuraan.

Minä uskon, että tässä on hyvä pohja nyt sille uudistukselle. Siellä on vielä auki lukuisia yksityiskohtia, jotka täytyy nyt seuraavan vuoden kuluessa saada valmiiksi. Minä luotan siihen, että meillä on hyvä valmistelu tässä asiassa ja saamme tästä hyvän lopputuloksen aikaiseksi.

16.52 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten juuri pääministeri sanoi, me emme ole säästämässä 3:a miljardia sote-menoista vaan uudistuksen tarkoituksena on taittaa noitten menojen kasvu. Toinen tärkeä tavoite on se, että joka puolella Suomea saisimme parempaa palvelua ennen kaikkea peruspalveluissa.

Mutta kansalaisia huolestuttaa erityisesti tämä valinnanvapauden ulottuvuus, ettei se tarkoittaisi sitä, että piikki olisi auki. Kysynkin hallituksen jäseniltä: Mitä vastaatte niille ihmisille, joita huolettaa se, maksetaanko tulevaisuudessa verot Suomeen? Ja mitenkä esimerkiksi kolmas sektori on relevantti palvelujen tuottaja?

16.53 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli useitakin kysymyksiä, mutta ydin oli se, millä tavalla me saamme euromme riittämään. Yksi olennainen asia tämän selvityshenkilöiden esityksenkin mukaan on yhtäältä se, että meistä jokaisen tulee sitoutua palvelutuottajaan määrääjäksi. Sillä, mikä se määräaika on, tulee olemaan merkitystä sille, että meillä on tilanne, jossa meidän euromme riittävät. Tämä on ihan olennainen asia. Tämä on yksi näkökulma tähän.

Toisekseen palvelutuottajien osalta ja siitä, miten turvataan kolmas sektori ja yksityinen. Meille tulee malli, jossa laadulla tulee olemaan isompi merkitys kuin hinnalla. Ne, jotka täyttävät tietyt kriteerit, jotka sitoutuvat palvelutuotantoon, jotka sitoutuvat ihmisestä huolehtimiseen... Se on se instrumentti, jota hyödynnetään siinä, että palvelutuottajina voi olla muitakin kuin julkinen toimija.

16.54 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Valfriheten ger också möjligheter, om den sköts på rätt sätt. Och det ger också möjligheter att producera tjänster till exempel på svenska.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä valinnanvapaudessa on edelleen monta kysymystä auki. Mielestämme tässä on hyvä pohja nyt tehty professori Brommelsin johdolla, mutta edel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2016 vp

leen on liian monta kysymystä auki. Varsinkin ruotsinkielinen väestö kyselee nyt sen perään, miten käy, kun tässä ei tähän mennessä olla ollenkaan huomioitu, että myös lainsäädännössä pitää huomioida se, että saadaan palvelut sekä ruotsiksi että suomeksi. Nyt kysyn teiltä, ministeri Rehula: onkohan niin — ja toivomme, että on niin — että nyt kun tätä valinnanvapautta jatkotyöstetään, niin tässä myös huomioidaan se, että pykäliin tulee maininta myös siitä, että valinnanvapaudessa pitää myös huomioida se, että saadaan palvelut sekä suomeksi että ruotsiksi?

16.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus on valinnut sen toimintalinjan tämän koko sosiaali- ja terveydenhuollon ja maakuntauudistuksen valmistelun aikana, että me kerromme, kun on kerrottavaa. Toinen vaihtoehto olisi se, että hallitus olisi istunut vuoden ja neljä päivää kabinetissa ja odotettaisiin, että mitähän sieltä kabinetista tulee. Meillä on avoimia kysymyksiä merkittävässäkin asioissa: valinnanvapauden osalta esimerkiksi ne palvelut, jotka ovat perustasolla laajan valinnanvapauden piirissä — pääsääntö, niin kuin hallitus on linjannut — mitkä ovat ne erityistason palvelut, jotka ovat valinnanvapauden piirissä. Tämä määrittely on tekemättä.

Toisekseen, edustaja Henriksson, kun kysyitte, kirjataanko lakiin sekä suomen että ruotsin kielellä, niin tämän asian pystyn ja uskallan luvata: kyllä kirjataan. (Mikaela Nylander: Hyvä!)

16.56 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysuudistuksen yksi ihan keskeinen tavoite on perus- ja erikoispalveluiden integroiminen, jotta saadaan sujuvat hoitoketjut ja painopistettä siirrettyä peruspalveluihin, että ihmiset saavat sairauksiinsa ja ongelmiinsa varhaisemmassa vaiheessa apua. Silloin myös tuo pääministeri Sipilän kuvaama tavoite kestävyysvajeen 3 miljardin euron taittamisesta on mahdollista, kun saadaan niitä kalliita kustannuksia vähennettyä. Mutta nyt kuitenkin tässä työryhmän esityksessä tuo tavoiteltu vertikaalinen integraatio eli tuo perus- ja erikoispalveluiden yhdentäminen jää heikoksi. Kysynkin teiltä, ministeri Rehula: millä tavalla tätä arvioitte?

16.57 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lähdän edustaja Haataisen puheista, koska te, edustaja Haatainen, mainitsitte tämän muutoksen tavoitteet: laatu, vaikuttavuus ja oikeudenmukaisuus. Samoin tämän muutoksen tavoitteena on se, että sosiaali- ja terveysterveystoimet ovat kiinteästi yhdessä, ja se, että tämä integraatio on se väline, jolla toimitaan. Me olemme esimerkiksi aivan olennaisen asian kanssa tekemisissä tiedon liikkumisessa. Ei toteudu valinnanvapaus, ei toteudu sote, eivät toteudu yhdenvertaiset palvelut, ei toteudu päivystyksen tulevaisuus, ellei me saa tietoa liikkumaan tässä maassa niin, että itse kunkin tiedot ovat aina hyödynnettävissä, kun niitä palveluja tarvitsee. Tämä integraation rakentaminen on yksi olennainen osa sitä työtä, jota tällä hetkellä pykälien momenteiksi kirjoitetaan: mitä se integraatio lopujen lopuksi pitää sisällään, ja miten huolehditaan ennen kaikkea siitä, että aina löytyy ammattilainen vastuunkantaja, on sitten kyse jalan murtumisesta tai moniammatillisuutta vaativasta henkilöstä. (Puhemies koputtaa) Tämä on nyt pykälien kirjoitusvaiheessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2016 vp

16.58 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kustannustehokkuutta tässä sote-uudistuksessa piti tulla näistä integraatiotavoitteista, parempaa palvelua kansalaisille piti tulla näiden integraation tavoitteiden toteutumisesta. Nyt tämä integraatio uhkaa jäädä toteutumatta, kun palvelujärjestelmä pirstoutuu lukemattomiin yhtiöihin ja yksityisiin palvelutuottajiin. Herää kysymys, miten moniongelmaiset ihmiset navigoivat tässä tulevassa yhtiöviidakossa. Miten me varmistamme, että vastuu näistä kaikista heikoimista ja heidän palveluidensaannistaan toteutuu? Pitääkö meidän luoda täysin uusi ammatikunta, joka auttaa heitä navigoimaan tässä palveluviidakossa? Ja miten käy kustannusten, jos sote-keskus voi lähettää asiakkaita eteenpäin ilman, että sen pitää osallistua kustannusten maksuun, kun tämä erikois- ja perusterveydenhuollon palveluintegraatio, mitä on tavoiteltu, ei toteudu? Nimenomaan tästähän ajateltiin, että sitä kustannustehokkuutta syntyy. On vaikea nähdä, miten tämä 3 miljardin euron säästö voidaan saada heikentämättä palveluita nyt, kun tästä sote-uudistuksesta onkin tullut tämmöinen bisnesuudistus.

16.59 **Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Henkilö, jonka voimat eivät riitä johtuen sairaudesta tai itse aiheutetusta tilanteesta, ei tarvitse omaa navigaattoriaan siihen, että tulee pärjäämään tämän kokonaisuuden kanssa. Meidän on rakennettava lainsäädäntö niin, että hänestäkin näissä tilanteissa huolehditaan. Tavan ihmisen näkökulmasta muutos esimerkiksi valinnanvapauden osalta tulee todennäköisesti olemaan sellainen, että hän tuskin sitä edes huomaa, tulee vain vaihtoehtoja perustason palveluihin, ja nimenomaan nyt ensisijaisesti ja konkreettisimmillaan terveydenhuollon osalta tulee vaihtoehtoisia ovia avata.

Mutta kun nyt yhtään maalaa sitä tulevaisuutta, johon tässä ollaan menossa, niin ensinnäkin julkinen valta vastaa aina siitä, että palvelut ovat saatavilla. Toisekseen perustason palvelujen parantaminen on aivan välttämätöntä, jos me meinaamme saada meidän rahat riittämään. Ja kolmanneksi tämän integraation osalta: Minä ymmärrän hyvin huolet siitä, miten tälle integraatiolle käy. Kerroin edellisessä vastauspuheenvuorossani esimerkin, (Puhemies koputtaa) että tieto tulee olemaan aivan olennainen elementti, ja sen tiedon liikkuminen, jotta integraatio toteutuu.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Suullinen kyselytunti päättyi.